
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף ח’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

ליצור ברוך במימון נדיבה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Dany Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין קידושין כנגד הסכמת העיר והרבנים

וכח של ב"ד בזמן הזה

- שו"ת הרשב"א חא' אלף רו'
  - בית יוסף אבה"ז סימן כח'
  - גינת וודרים אבה"ז ח"ב יא'-יג'
  - ר' יעקב פראג"י (שם)
  - אגרות משה חו"מ ב' סימן א'
  - קונטרס דברי סופרים
  - חשוקי חמד סנהדרין פו:
- צריך להקדים כאן ב' דברים. א' מבואר בגמ' שיבום נעשית בעל כרחה של אשה. וב' שבימי קדמונים היו תקנות מצד רבני וטובי העיר שלא יעשה קידושין ונישואין רק ע"י הסכמתם וקראוי "תקנת ההכסמה." ודין זו הובא בשו"ת הרשב"א. והסביר שם הטעם שיכולים להפקיר ממונם של ישראל (הפקר ב"ד הפקר). [ואגב, מבואר שדין זה לא רק בימי הגמ' אלא גם בזה"ז].
אכן הבית יוסף הביא את דעת הרשב"ש שאין בתקנת אלו כלום.
- ונתשתרבו השאלה בגנת וורדים מהו הדין אם א' יבם אשה שלא כתנאי העיר מהו דינו. והביא מרב א' שהסכים לבטל אכן הוא עצמו חולק מכמה טעמים.
ולכ' לפי טעם הרשב"א הנ"ל אין מקום להשאלה בכלל שכיון בנקנית בעל כרחה ביבם אין במה להפקיע (ואפשר שזו א' מטעמי הגנת ורדים) ולכ' מוכח שלפי דעת הרב ההפקעה הוא מטעם אחר וצ"ב מהו. וכעין זה הובא מר' יעקב פראגי שם.
- ולענין הכח של בית דין בזמן הזה, באגרות משה הובא שב"ד הגדול בזמה"ז (לו יצוייר) יש לו כמעט כל כח של ב"ד בימי סנהדרין. וכעין זה הובא בקונטרס דברי סופרים (וגם דן לענין סמיכה). וה"ה יש דין של זקן ממרא (ורק אין ממתים אותו). וע' בחשוקי חמד שהביא מח' בענין זה.

הרשב"א

שצו

אלף רי) שאלת עוד קהל שעשו הקנה חממה הפריצים שכל מי שיקדש אשה שלא במעמד ¹²³⁴⁵⁶⁷ לא יהא קדושו קדושין הודיעני אם יש כד ביד הקהל לעשות כן.

תשנב שורת הדין נראה לי בבירור שרשאין בני העיר לעשות כן ובלבד שיסכימו בכך אנשי העיר אם יש שב תלמיז חכם ולא הסכים עמהם לא והטעם מזה לפי שהצבור יכולין להפקיר מנינו של זה ונמצא כמקדש בממון שאינו שלו יכמו שאמרו בתלמוד אפקעינהו רבנן לקידושי מיניה ופרק חזקת הבתים (דף מ"ה ב') אמר אמימר תלזה יקדיש קידושי קדושין רב אשי אמר באשה ודאי אין קידושי קידושי הוא עשה שלי כהוגן יאפקעינהו רבנן לקידושי מיני וביבמוה פרק ב"ש (דף ק"ג) ההוא עובדא דהוד בנרש דאי קדשה כשהיא קטנה גדלה איתבויה אבי כורסיה אתא איניש אחרניא יחטפה מיניה ירב ברונא ירב הנאל תלמידי דרב הוה התם ולא אצריכה גיטא מבתרא אמר רב אשי הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו שלא כהוגן יאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה דבכל מקום הפקר בית דין הפקר יאצבור בבית דין של בני עירם יכולין להפקיר ממין אם ראו בדבר תקנה לבני עירם והפקר בית דין הפקר מדבר תורה. וכך אמרי ביבמוח פרק האשה (דף פ"ט ב') יכן בגיטין (פ"ד דף ל"ב ב') מנין שהפקר ב"ד הפקר שנא' (עזרא י') כל אשר לא יבוא לשלשת ימים יחרב את כל רכישו. הניא בפרק קמא דבבא בתרא (דף ח' ב') ורשאין בני העיר להתנות על המדות יעל השערים לשכור פועלים ולהסיע על קיצתן. ימיהו אם יש שם ת"ח צריך לעשות מדעתו ינדאמרינן התם בפרק קמא דבבא בתרא (דף ט') הנהו טבחי דאהנו בהדי הדדי דכל דעביד ביומא דלא דלילה ליקרענה למשכיה. אול חו עבד ביומא דתבריה וקרעוה למשכיה אתא לקמיה דרבא חייבינהו איתבייה רב יימר בר שלמיא לרבא ויהסיע על קיצתן לא אהדר ליה ולא מידי אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה. ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל איכא אדם חשוב לאי כל כמיניהו דמתנו. יעשה היה בעירנו ידנתי בדבר בפני רבונינו ומורי הרב רבי משה בר נחמן הודה לדברי מכל מקום ¹²³⁴⁵⁶⁷ עוד צריך להתישב בדבר.

בדבר זה ידיקא באימרה התקבל לי מיד בעלי אבל לא באימרה התקבל גיטי מבעלי יכו האיניש יעשה שליח הילכה יאמר תן גט זה ליד אשתי יאפיל לרי חנינא ילא נחקקו הם אלא בהולך גט זה לאשתי יאף על פי שלא פירשו כן בשום מקום שמא לפי שאינו צריך דלא כריכא ליתני ילוי' דהא תנן הקפדה בין בגיטין בין בקדושין ישמא דכל שאמרין בין איהו יין איהי מיד בעלי או ליד אשתי דלמא בהקפדה אמרי דאי לא אף אנן לימא דבקדושין אי אמרה קבל לי קדושין במקום פלוגי וקבל לה במקום אחר תהא מקדשה דהא לא תנן בקידושין בדידה אבל בדידה בלתיוד הוא דתנינן אלא דאשמעינן הקפדה בקידושי בדידה וה"ה בדידה יבגיטין דאשמעינן בין בדידה בין בדידה לא איצטריך אלז משיב פליגתא דרבי אלעזר דאמר דבגיטין ליכא הקפדה בדידה כיון דעל כרחי מהגרשת אבל בקידושין דמדעתה מזקדשה לא צריך לאשמעינן בחד והיא הדין באיך יאדרבה אקשי בקידושין למה ליה לאשמעינן בקדושי יבגרושין דמסתמא מגיטין שמעינן לקידושי אלא דאשכח טעמא למאי איצטריך וכיון שכן אף אנו הוושין כאן שמא בקבלת שליחה משליח הבעל קפדה כיון דאמרה ליה קבל לי מיד בעלי יעיד דלכשהמצא לימר דהלכה כרב ישוב בזיון דבעל דילמא אף כאן איכא משיב בזיון דידה כאלו הבעל מכזה איתה שלא ליתנו אלא על ידי השליח ולא על ידי עצמו יאם תאמר אחר שאני חושש לדבר זה מפני מה חלקתי בין התקבל לי מיד בעלי להתקבל לי גיטי מבעלי יכן בבעל בין תן גט זה ליד אשתי יהיליך גט זה לאשתי. לפי שעל כרחנו יש לנו לומר דבהולך גט זה לאשתי לא בהקפדה אמר דהא לר' חנינא היעיל ילרב נמי לא הוי טעמא לחד מן לישיני אלא משוב גזרת חצרה הבאד לאחר מכן. ואם קדמה איהי ושויה שליח אף לרב הועיל אלא שאני אומר דהתם בשלא אמר תן גט זה ליד אשתי אלא הולך גט זה לאשתי יקריב אני בעיני שאלו אמר תן גט זה ליד אשתי דה"י קפידא ידאי יממנה לאשה שאמרה התקבל לי גיטי מיד בעלי אבל אם אמרה התקבל לי לא הוי קפידא לכשהמצא לימר הלכה כרבי חנינא אי אפי' כרב ללישנא דגזרה משום חצרה הבאד לאחר מכן. ומכל מקום אפשר לומר בנדון שאמרה שהיה הבעל במעמד וציה לסיפר לכתוב ולעדים לחתום והיה שם שליח קבחה יאמר לעדים אחר שחתמו תנו לי שזה כאלו קבלי מיד הבעל ועם כל זה טוב ליהוד.

אלף רח) שאלת בטופס הגט שכתב בספר התרימה וכתבו רבתינו ז"ל בצידתו יכתוב בו שמזכיר שם המקום שניליך ישם המקום שניולדה וכן המקום שהם דרים בו עכשו ינסתפק לכך עכשו אם לא הזכיר אלא שם מקום הלידך אם יש לחוש בדבר אם לא. יאם תמצא לימר שצריך לכתוב שניהם אם כתוב בו אני פלוגי שניולדתי כאן בעיר פלוגי תריכית יתיכי פלוגית שניולדה כאן בעיר פלוגי אם מספיק דכל שאומר כאן הרי נכלל ביד מקום לידה ומקום

אלף רז) שאלת האשה שעשתה שליח לקבל לה גיטה מיד בעלה ואמר הבעל לסופר כתוב ולעדים תנומו יאחר שנכתב אמר הבעל לעדים תנוהו לשליח קבלה זה מה ספק יש במסירה זו מפני שראינו חוששין שמא האשה עשאתה שליח לקבלו מיד הבעל ממש ולא מיד שלוחו וקפידה הוי יאנו לא ראינו שיהא הקפידה אלא באומרת התקבל לי במקום פלוגי שאינה רוצה להתבנות במקום אחר שמכירין איתה אבל היכן מינינו שיהא קפידא בין קבלתו מיד בעל לקבלתו מיד שליח בעל. **רש"י** וראה יראה אני את דברי החושש באימרה התקבל לי גיטי מיד בעלי שמא מקפדת

לאורייתא: ומו"ש והמוכר איסורי דאורייתא ומקדש בדמיהן והריב"ש כתב במשנה סימן שצ"ט שיכולים הקהל לתקן שכל מי דמקודשת דוקא בשמכרו לגוי או לישראל ויודע הלוקח שהוא איסורי הנאה וכו'. וז"ל הרא"ש בס"פ האיש מקדש (סי' לא) האם דלמרינן מוכרין וקידש דמיהן מקודשת וא"ת והא הני וזי לאו לדידי נינהו שרין להחזיר הדמים כיון שמכר לו איסורי הנאה וי"ל דמירי בשמכרו לגוי או לישראל והכיר בהם דהוה מעות ממנה ירושלמי (שם סוף ה"ט) מוכרין וקידש דמיהן מקודשת רבי חגי גי' בשם רבי זעירי שאין תופסין דמיהם אמר ר' חנינא זאת אומרת שמקדשין בגזל פי' לפיכך היא מקודשת לפי שאין תופסין דמיהן לאיסור ודייק מינה ר' חנינא שמקדשין בגזל דמאחר שאין דמיהם נכנסים תחתיהם לאיסור נשארו הן אסורים והמעות גזל הם צדו ואנן דקיי"ל קידשה בגזל לפני יאוש אינה מקודשת כיון לאוקומה כדפרישית ואי לאו הירושלמי דמתציב ליה גזל לא הוה קשיא לי מידי דהאי דמי לאו גזל הם צדו כי צמורת מקח צאו לידו ואע"ג דמקח טעות הוא ישלם מצימו אצל הני וזי להוצאה ניתנו לו עכ"ל. והר"ן (כג ד"ה

ומיהו המקדש בחמץ דרבנן משש שעות ולמעלה אינה מקודשת. ובמוכר איסורי דאורייתא ומקדש בדמיהן דמקודשת דוקא כשמכרו לגוי או לישראל (ט) ויודע הלוקח שהוא איסורי הנאה אבל [אם] אינו יודע לא חל המכר והמעות גזל ביד המוכר:

סימן כט

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] קדשה בכסף על מנת שתחזירהו לי: [ב] אמרה לו תן מנה לפלוני ואקדש לך: [ג] אמרה לו תן מנה לפלוני ואקדש אני לו: [ד] אמרה לו הילך מנה ואקדש לי ברינך ונתן לה משכוך עליו: [ה] אמר לה הרי את מקודשת לי במנה ונתן לה דינר: אמר לה התקדשי לי במנה זו או במנה סתם והיה מונה והולך וחסר דינר או שהיה בו דינר רע או של נחשת: [ו] הוא אמר התקדשי לי במנה והיא אומרת לא כי אלא במאתים ונפרדו ואח"כ תבעו זה את זה: [ז] התקדשי לי בכוס זה והיה בו מים או יין או שמן: [ח] היו לו מיני כלים או מיני מאכל ואמרה לו תן לי מהם אמר לה אם אתן לך התקדשי לי:

למקן הקהלות או כל קהלה וקהלה לגדור בפני תקלות אלו יעשה תקנה צמנמד כולם ויפקיעו מעמיה ועד עולם או עד זמן שיצו כל ממון שינתן לשום אשה מקהלם הפקעה גמורה הפקר גמור אלא אם כן מקבלם האשה מדעתה ומדעת אביה או בפני פלוני ופלוני וכן מאחמי לרב שריא גאון שכן נהג הוא ואבותיו ואמר לציבור אחד לנהוג כן וכן ילמד אדם בתוך ביתו וילמד לנערותיו לאסור על עצמן על דעת המקום ועל דעת הרבנים בלא שום פתח הימור וחרטה כל ממון שינתן לה צמורת קידושין אפילו תקבלם מדעתה אם לא בפני פלוני ופלוני וכן הודעתי אי פעמים לננות עירו עכ"ל הרשב"א. ובסימן תר"ב כתב אשה שנדרה הנאה מראובן ואמרה כל נכסי פלוני עלי כקרבן ואחר כך צא אותו ראובן וקידשה נראה בעיני פשוט שאינה מקודשת וכן הנהגתי אני במקומי להסיר המכשולות מפני הרמאין. ומה ששאלת אם אמרה כל שיגיע ליד משל פלוני צאינה זד הרי הקדש מיכף שיגיע ליד בזה אני חוכך לאיסור והוה ליה ספיקא בדאורייתא וזריכה גט. ובסימן תר"ג כתב על אשה שנדרה הנאה מפלוני וקידשה בשטר דמקודשת [טו]. כתב מהרי"ק בשורש פ"ד קהל שעשו תקנה נחמס ששום בר ישראל לא יקדש אשה בפחות מעשרה בני אדם ועבר אחד וקידש בפחות מעשרה קידושין וה"ל למקדש שעובר על חרס ר"ג וכ"כ הר"ש בר נמח במשנה (שם) וכ"כ בצמרות חיים (הלכות קידושין אות ג) בשם הרשב"א [טז]:

מכרן) כתב דלדברי רש"י צפ"ק דחולין (ד: ד"ה מפני שהן) היינו טעמא דמקודשת אף ע"פ שהיו הדמים אסורים למקדש משום דכיון שהיא מותרת ליהנות בהם וקנאטן מחמתו מקודשת אצל צירושלמי גרסינן רבי חגי גי' בשם רבי זעירי בשאין תופסין דמיהם אמר רבי חנינא זאת אומרת שמקדשין בגזל ומסתברא דלדידן דקיי"ל דקידשה בגזל לפני יאוש אינה מקודשת כי תנן מוכרין וקידש דמיהן מקודשת דוקא בשידע לוקח שהם איסורי הנאה ולקח אי נמי בשמכרן לגוי או אפשר דאפילו צמורכ לישראל כיון שהלוקח נתן דמיהן למוכר להויליא הלואה הן צדו ומקדש בהם אף על פי שהוא חייב לשלם מצימו מפני שמקחו מקח טעות עכ"ל. [בדק הביית] ומה שכתב באחרונה דאפילו במוכר לישראל מיירי עיקר דבריהם של טעם הם ולפחות מידי ספיקא לא נפקא [עד כאן]:

כג בתב הרא"ש צפסקו צפ"ק דצבא קמא (סי' טו) לרי' יוסי הגלילי (צ"ק י"ב): צבור צמנן הוה אפילו חס הוה ממון צעלים לקדש צו את האשה ולרצנן אפילו צבור צעל מוס חי צמנן הוה לא הוה ממון צעלים לקדש צו את האשה (ה) ויש שפסקו כרי' יוסי הגלילי ומיהו נראה לי דמשמע דהלכה כרבנן וצ"ע עכ"ל: **בא"ב** כתב רבינו ירוחם (נ"ב צ"ד דף קפז ע"ד) בשם הרשב"א (ש"ת ח"א סי' אלף רי) שכל ציבור יש להם כח לעשות הסכמה ציניהם דכל מאן דמקדש בלא עשרה שלא יהו קידושיו קידושין.

פרישה

(ט) (ויודע הלוקח שהוא איסורי הנאה. דלמרינן דמון לו המעות צמניה. כמות פסיוס):

חדושי הגהות

[ג] תיבת שלא חלוהו קאי כלומר שיכולים לתקן שהקידושין צריכים להיות צדיעת נאמני הקהל וצפניהם וצפני עשרה ואם יהיה שלא באחד מאלו יהיו קידושיו מופקעים: [ד] שפסקו הקהל כסף וכו'. כ"ל: [טו] פי' שיצא נקעת מכשורא מקורה כלומר אולי אמנא על ידס שצנן סיוע לדעתי עיין בצורות (ג): [טז] אחר העיון דצברי הרשב"א שם עמדי משמוס מערעד דנהפוך הוא דשם פסק להדיא דאינה מקודשת ומלאמי שצברי עמד ע"ז הרב מהר"ש קאידנוב והרב צעל ח"מ (ס"ק מה) וצ"ע (ט) ועיין צ"ש שייצב על זה:

הגהות מתוספות יום טוב

(ה) ויש שפסקו כרי' הגלילי וכו' דהלכה כרבנן וצ"ע עכ"ל. ובפרק כל המסולין משמע דמקודשת וכן הסכים הרש"ל ואף ה"י"ד בס' ש"ו כ"ב וכ"כ הרמב"ם פ"א דבכורות (ה"ז) ועיין ב"ש"ש דב"ק ריש פ"א:

גינת

אבן העזר – כלל ב סימן יא

ורדים

פט

על ההיא דפרק מציאת האשה דף (צ"ט) [ס"ט] (ע"א) דאבעיא להו בגמרא: רבי יוחנן לא שמיע ליה הא דרבי, ואי שמיע ליה הוה מקבלא או דילמא משמע שמיע לה ולא קבלה. ולא אפשר. וכתב על זה רבינו האי וז"ל: כיון דלא אפשר אי שמיע ליה או לא שמיע ליה, הלכך מספקא לא מחזקינן פלוגתא בין רבי ובין רבי יוחנן, עכ"ל. ודברי רבינו האי הללו כתבם מוהר"י קולון בתשובותיו סימן צ"ד. ותו לא מידי.

לחוש לעצמו כי מתנין בית דין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה.

ובר מן דין עכ"פ אין הדבר נמלט מספק, דדלמא הרבנים הנזכרים כשהיו שומעים פירכות הללו שמא היו חוזרים משמועתן, וכיון דהוי ספק ראוי לנטות ולומר דודאי הוה הדרי, כי היכי דלא לאפשי בפלוגתא. וכן כתב רבינו האי בתשובה

יא. על יבם שכנס ליבמתו, וקם חכם אחד וערער ופקפק על היבם באומרו שאף על פי שכנסה הוי כאלו לא כנסה מכמה טעמי, חדא בשביל שעשה נגד ההסכמה שלא קרא אותו בזמן הנשואין, ועוד שלקח שתי נשים ולא ילדו, בודאי אמרינן דהוא עקר, ואם כן לא היה לו לייבם כל עוד שאינו ראוי להקים זרע. והרב המחבר סתר כל דבריו אחת לאחת.

שייבם, כידוע לכל בני קהלנו יע"א. ושמעון הנזכר בראותו כן הלך ויבם את יבמתו כדת משה וישראל.

שלחו מעיר קורפו יע"א לנא אמון רבנא עיר גדולה של חכמים ושל סופרים לשאול מבית דין היפה שלשם על עסק יבם ויבמה, ובית דין היפה שבנא אמון שמהם תורה והוראה יוצאה לעולם, כל רו לא אניס להו, ותורתם וחכמתם נובעת כמעין המתגבר, אעפ"כ מרוב חשיבותם וגדולתם רצו לעמוד על דברי קטנים כי היכי דלמטיינהו שיבא מכשורה, ע"כ חוקו ידי למשוך בקסת, דכלהו מילי דרבנן [אסמכוהו] אלא דלא תסור (דברים יז יא). והא לך גוסס השאלה והערעורים שערערו בדבר.

ואחר שייבם שמעון קם אחד וערער ופקפק על היבם, באמרו שאע"פ שכנסה הוי כאלו לא כנסה בגין כמה טעמי. חדא בשביל שעשה כנגד הסכמתו, שלא קרא אותו בזמן הנשואים כמו שמחייבת ההסכמה, וז"ל: תנאי שלישי שאם לא יהיה שעת הכושר לכתוב שטר השדוכין בהיות הדבר נחוק, ויירא שמא יקדמנו אחר ורוצה לקדש, כזה ראה וקדש, שיהיה ברכת אירוסין בפני עשרה יחידי סגולה מהק"ק יע"א ובפני החכם שיהיה בימים ההם כו'. ועל זה הלשון טען החכם הנזכר שכל מה שעשה היבם הנזכר כאלו לא עשה כלום, והקדושין ההם יהיו מופקעים ומבוטלים כחרס הנשבר, ועל מה שבא עליה וקנה אותה על זה צריך גט.

שאלה. ראובן שנפטר לבית עולמו ונשארה אשתו זקוקה לשמעון, ונתרצה שמעון והיבמה ליבם באמרם פה אחד דקיימא לן מצות יבום קודמת והיא המובחרת, ועוד שאין במחננו הקדוש הולכים אחר מנהג האשכנזים שחולצים ולא מיבמים, שיש כמה יהודים במחננו הקדוש יע"א חיים וקיימין עד היום והיום בכלל, שנשאו את יבימתם ועדין חיים וקיימים ואין שום אדם ערער ופקפק בזה. ועוד אין תקנת רבינו גרשום מאור הגולה שהחרים שלא ישא אשה על אשתו נתפשטה בינינו, שיש כמה יחידים ממחננו שנשאו אשה על אשתו בחייה בזמן אבותינו, ועוד היום יש אנשים כשרים ונאמנים חיים וקיימים שזוכרים שבזמניהם היו יחידים במחננו יע"א נשואים שתי נשים בחייהם. וכ"ש וק"ו לענין יבום שיכול היבם ליבם את יבמתו אפילו יש לו אשה אחרת, ואפילו לפי תקנת רבינו גרשום מאור הגולה. וכ"ש דכבר נתפשט בכל תפוצות ישראל פסקי הרב מה"ר יוסף קארו בשלחן ערוך אבן העזר סימן א' סעיף י' וז"ל: רבינו גרשום החרים על הנשוא אשה על אשתו, אבל ביבמה לא החרים כו'. והכי הלכתא. כי רבו הפוסקים חדשים גם ישנים וגם בספרי שאלות תשובות קמאי דקמאי ובתראי דמצות יבום קודמת אפילו יש לו אשה אחרת, ומי יערב לו להכניס ראשו בין הרים הרמים ולא יירא שמא ירצו את גולגלתו. והיא תורה צוה לנו משה קא צוח (שמות כג ב) אחרי רבים להטות. אי הכי מי יעיז לערער ולפקפק על הדבר הזה, ובפרט בנדון דידן שרצה היבם ואשתו

ועוד טען החכם לומר שעשה שלא כהוגן ליבמה, היות שאמר לו היבם דבעי ליבומי כדי לעשות נחת רוח לאמו וגם שלא ימות, ונראה שלא לשם מצוה כיון. ועוד נוסף לומר החכם הנזכר בהיות שהאשה הראשונה שנשא וכבר מתה שהה עמה שלש שנים ולא ילדה, וגם כן השניה שנשא היבם שהה עמה שמונה שנים ועדין לא ילדה, והלא היא בחורה, ודאי אמרינן דהוא עקר שאינו מוליד. וא"כ לא היה לו ליבם כל עוד שאינו ראוי להקים זרע וגם שהיא בחורה. ועוד אמר החכם הנזכר כיון שאשתו נתחרטה ממה שאמרה מה שעשה אינו כלום, ובגין כל הני טעמי כו' אמר החכם שצריך לכופו לתת גט לביאתו, ע"כ. ובפרוץ פרץ אש המחלוקת גזרו דיני גויים שלא יתיחדו היבם והיבמה עד שיבררו הדין לאמתו.

ולזה שהשעה דחוקה והדרך רחוקה לא אוכל להתמהמה ולכתוב על כל קוץ וקוץ כאשר עם לבבי, לכן אבא בדרך קצרה להשיב על ארבעה פרטים שטען החכם המערער. על הטעם הראשון אני אומר דכבר נודע שתקנת השדוכין שתקנו

גט בשביל הביאה, וכיון דסוף סוף צריכה גט מה לי שיהיה הגט בשביל הקדושין או שיהיה בשביל שקנה אותה בביאה.

ועל הטענה השניה שטען המערער שהיבם עשה שלא כהוגן היות שאמר לו היבם דבעי ליבומי כדי לעשות נחת רוח לאמו וגם כן שלא ימות, דנראה שלא נתכוון לשם מצוה. הנה צלל במים אדירים ומאומה אין בידו, דקיימא לן דמתרצים דברי העדים, כדכתב הר"ן בתשובותיו סימן מ' ¹. גם הטוען בפני בית דין יכול לחזור ולטעון ואנו מתרצים את דבריו כל שדבריו הראשונים סובלין דבריו האחרונים, ולא הוי חוזר מטענה לטענה. ועיין [בספר היד] בשלהי פרק ז' מהלכות טוען (הלכה ט). ובגדון דידן שפיר קא מתרץ היבם את דבריו דקאמר וז"ל: שהרי לא אמר שמה שהוא רוצה לייבם הוא לשם ממון או לשם נוי ודבר אחר, אלא אמר כך משום הצד היותר טוב ומשום כבוד האם, ואגב חדא תרתי, עכ"ל. וכיון שנוכל לתרץ את דבריו יש לנו לתרצם דכל ישראל בחזקת כשרים הם ויודעים שאינו ראוי לישא אשה אפילו נכרית לשם נוי או ממון, כ"ש שלא לישא אשת אב שהיא ערוה משום נוי או ממון. ותו אפילו דהוה קיימא לן כאבא שאול דהכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאלו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר וכו', כדאיתא בפרק החולץ סוף דף ט"ל. הנה על כרחך לומר דמאי דקאמר דהוי כאלו פוגע בערוה ושהולד ממזר, דרך גזומא קאמר למלתיה ², דהא מאן דסברי דמצות חליצה קודמת, אוקמוה בגמרא דאתיא כאבא שאול, דאמרינן בגמרא: בראשונה שהיו מתכוונים לשם מצוה אמרי מצות יבום קודמת [למצות חליצה], ועכשיו שאין מתכוונים וכו', אמר רמי בר חמא אמר ר' יצחק [חזרו לומר] מצות יבום קודמת למצות חליצה, אמר ליה רב חנן בר יצחק אכשור דרי, מעיקרא סברי לה כאבא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן, דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו כו' וחכמים אומרים יבמה יבא עליה מכל מקום, ע"כ. הרי משמע דגם אבא שאול לא אמרה למלתיה אלא לדחות הא מקמי הא, ולא לומר שאם עבר וכנס שיכפוהו לגרש. ואי איתא דדברי אבא שאול הוו כפשוטן, איך יאמרו דמצות חליצה קודמת, דמשמע דדוקא יהבינן ליה דין קדימה בלבד על מצות יבום, והלא אין ראוי ליבם את היבמה לגמרי אם לא שיתברר הדבר שמכוונים לשם מצוה. וא"כ ע"כ לומר דאבא שאול לגזומא

לשדך קודם שיקדש היא כדי שלא יראה הדבר כזנות. וכן מפורש בדברי הרמב"ם בשלהי פרק ג' מהלכות אישות (הלכה כג) שכתב וז"ל: וכן המקדש בלא שדוכין או המקדש בשוק אע"פ שקדושיו קדושין גמורים מכין אותו מכת מרדות כדי שלא יהיה דבר זה הרגל לזנות, וידמה לקדשה שהיתה קודם מתן תורה כו', [ע"כ]. וא"כ אם נאותו ונתרצו האיש והאשה לישא זה את זה די בכך, ואין צורך אל כתיבת שטר. וכן מוכח מלשון רש"י דשדוכין דברים בעלמא הן, שכתב בפרק קמא דקדושין דף י"ג (ע"א) וז"ל: בדשדיך, שדבר בה קודם לכן ונתרצית להתקדש לו כו', ע"כ. ומייתי לה מוהריק"ש טור אבן העזר סימן כ"ח דין ב'. וכפי זה בגדון דידן כבר נעשו שדוכין כדין וכהלכה, שנוסח השאלה כתוב לאמר: ונתרצה שמעון והיבמה ליבם כו'. ולא עברו על תקנת חז"ל. אכן נראה שבגדון דידן עברו על תקנת העיר, שבההסכמה כתוב שאם באולי לא תהיה שעת הכושר לכתוב שטר השדוכין בהיות הדבר נחוץ ויירא שמא יקדמנו כו', דנראה דקפדי מתקני ההסכמה וגדשו על המדה והצריכו שיכתבו השדוכין בשטר, ואפילו שהיתה תקנה זו תקנת רבינו גרשום ובית דין, יכולים אנו לומר שקדושי יבם ליתנהו בכלל ההסכמה, לפי ששטר שדוכין של יבמה כמאן דכתיב ומונח בקופסה הוי, דהרי הכתוב צות ואומר (דברים כה ה) יבמה יבא עליה. והכי אמרינן בעלמא (קדושין יג): דמלוה דכתיבא באורייתא כמאן דכתיבא בשטר הויא, וא"כ היבם המקדש את היבמה חשיב כאלו שידך וכתב שטר שדוכין.

ותו דבהסכמה לא אמרו שאם לא יכתבו שטר שדוכין שיפקיעו אותם קדושין, ואם הם לא אמרו אנן מה נענה בתרייהו. ותו דאפילו היו מבררים כן בהסכמה להפקיע הקדושין שנעשו בלי שטר שדוכין, הרי אין בהם כח, ולא בדעדיפי מנייהו להפקיע קדושי תורה בשביל הסכמתם. וכזה ביאר בית יוסף טור אבן העזר סוף סימן כ"ח. וכתב מהריק"ש שם בהגהותיו (סעיף כג) וז"ל: תקנת הקהלות בהפקעת הקדושין לא נעשה בה מעשה לעולם, וריב"ל (ח"א סימן קכו) כתב דהויא ספק מקודשת.

כללא דמלתא דטענה שטען המערער לבטל את הקדושין טענה פריכה היא ולית בה ממשות, ואנכי לא ידעתי מה הרויח המערער הוה לבטל את הקדושין, מאחר דהוא ג"כ מודה שצריכה

1. קושטא ש"ח; סימן לד ירושלים שדמ"ת. 2. מה שכתב רבינו ז"ל 'דאבא שאול לשון גזומא נקט' דבר זה נחלקו בו הראשונים. הרמב"ן שם ביבמות דף לט ע"ב כתב וז"ל: "דלהך סברא דאבא שאול הבא על יבמתו אנוס ומוזר [ראה רש"י שם דף נג ע"ב: מויד, לשם זנות ולא לשום מצוה]. לא קנה דהא איהו דריש יבמה יבוא עליה למצוה ואנן דרשינן בעל כרחו, והאיך אפשר שיהא זה כפוגע בערוה והולד ממזר ורחמנא רבייה לקנייה אלא ודאי לאבא שאול לא קני...". אבל הריטב"א שם בדף נג ע"ב הביא שיטה הנוכרת וכתב וז"ל: "ואפשר דאבא שאול מדרבנן קאמר, והיינו דאמרינן כאלו פגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר דמדרבנן קאמר, דחכמים אומרים יבמה יבא עליה מ"מ פ' מדרבנן קנה ואינו כאלו פוגע בערוה...". וכדבריו כתב הנמקי יוסף שם דמתניתין אתיא גם אליבא דאבא שאול ובדיעבד קנה. וראיתי בתשובות הרמב"ם בשו"ת פאר הדור סימן קמו בסוף התשובה שכתב וז"ל: "כאשר ידעתם מסקנת ההלכה שמצות יבום קודמת למצות חליצה, ואפילו אינו מתכוין לשם מצוה אלא מפני יופי או לשום ממון, מפני שכאשר אין לו בנים הותרה לאחיו ואין שום איסור ערוה. אמנם לדעת אבא שאול מצות חליצה קודמת דכיון שאין כונתם לשם מצוה, נמצא פוגע באיסור ערוה, ואין הלכה כמותו כאשר תראה בתלמוד, וכתב משה". מבואר בדבריו שחכמים ואבא שאול נחלקו בגרדי מצות יבום, האם הותר איסור ערוה או רק נדחה, ונפק"מ כשרוצה לייבם שלא לשם מצוה, וזה כדברי הרמב"ן, ודלא כפי שכתב רבינו ז"ל. ובשו"ת אחיעזר חלק א' סימן לד אות ה כתב לדיוק כן מפירוש המשניות לרמב"ם סוף פרק קמא דבכורות וז"ל: "ומה שאמר בכאן על החליצה והיבום על דעת האומר שהיבמה אינה מותרת אלא עד שיכין היבם בעעילתו לשם מצוה, אבל אם נשא אותה לשם ממון או לשם נוי הרי הוא כאלו פגע בערוה, ואין זה אמת, לפי שמאחר שנסתלק ממנה איסור הערוה כשמת אחיו בלא בנים הרי הוא מותר [בה] ואפילו נתכוין שלא למצוה. ולפיכך יהיה הדין על דעת זו שמצות יבום קודמת למצות חליצה בכל זמן וכו' ההלכה".

ומ"מ בהא דנדון דידן שהיא יבמה הדבר פשוט שאינה בכלל גזרת ההסכמה, דכתב הרמב"ם בריש הלכות יבום (פ"א ה"א) וז"ל: מצות עשה מן התורה שיבם אדם אשת אחיו מאביו בין מן הנשואין בין מן האירוסין אם מת בלא זרע, שנאמר (דברים כה ה) ובן אין לו יבמה יבא עליה, ומן התורה אינו צריך לקדש את יבמתו שזו אשה שהקנו לו מן השמים, אלא יבא עליה, וכתובתה על נכסי בעלה שמת, עכ"ל. וכן כתבו כל הפוסקים.

ומה שאמר שאינה צריכה קדושין, משנה בריש קדושין (ב). וגמרא פרק רבן גמליאל (יבמות נב.). ומה שאמר כתובתה על נכסי בעלה שמת, משנה בפרק החולץ (שם לח.). ובגמרא (לס.): ובלבד שתהא כתובתה כו' מאי טעמא אשה הקנו לו מן השמים. ופירש רש"י: מן השמים, ולא שיעבד נכסיו לכתובתה ויכול למכרם בכל עת שירצה, ע"כ. ואי לית ליה נכסי, קאמר בגמרא דתקיננו לה כתובה מיבם כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. וכן פסקו כל הפוסקים. הרי למדנו שהיבמה הקנו אותה לאשה ליבם מן השמים, וכיון שכן לא שייכא בגזרת ההסכמה שמתקנים מחמת הרמאים שבאים על בנות ישראל במרמות ובנכלים ללכדם ברשת הקדושין שלא מדעתם. וזה לא שייך אלא באשה דעלמא דקונה אותה קנין כספו, והיא ברצונה מקנה את עצמה לבעל, מה שאין כן ביבמה דכבר הקנוה לו מן השמים ונלכדה ברשתו, ובעל כרחא זוכה בה, דתניא פרק קמא דיבמות (ח:): ויבמה, בעל כרחא. ומן התורה לא צריכה קדושין ולא כתובה, ומדרבנן הוא שהצריכוהו לקדש את יבמתו, ולא עוד אלא שאם עבר ובא עליה בלא קדושין קנאה קנין גמור וא"צ לחזור ולקדשה אחר כך. הרי נתבאר דהיבמה לא שייכא בגזרת ההסכמה כלל.

מצד אגוס דהא אף יחיד שעשה פסור וא"כ כשחזרו
 בזה שהוקטן האגוס יש לחייבו כדסובר ר"מ אלא
 פ"כרזין לומר דסובר דבטורא ב"ד חייב שאינו נחשב
 לאגוס וא"כ יקשה מיט פסורין כל או"א מכבשה
 ושע"ה כשעשו רוב הקהל צריך לומר כאחד משני
 הסמנים שבארתי שלתרווייהו יש לפטרו גם כשעשה
 אחר שכבר חזרו ותביאו כפרתן כבארתי. ולכן אמר
 לגיטת רש"י ר"ש לפעמי' דבכאן דסובר חייב דהוא
 רא"י גדולה ממה שפטר ר"ש כאן, וכן הוא גם שיטת
 הרמב"ם והראב"ד שדין יחיד שעשה בטורא ב"ד
 חייב ודין שפטר היחיד כשעשה אחר שעשו רוב
 הקהל וחזרו הבי"ד ותביאו כפרתן תלין ממש ובי"ד
 לכן פסק שני הדינים והו"ו ר"ש ורי"א ורי"ע ובי"ע
 וטומכוס אליבא דדינא דלא כר"ה.

וב"י דרכים אלו פליגי ר"א וטומכוס דרי"א טובר
 מדרך הא' שהוא כלי"ב דרי"א א"ר דנחשב היתר ולכן
 מדה באם ה"י במדה"י שפטר אבל כשה"י בעיר ואפשר
 לו להודע דאי ה"ח שאל ה"ו אמרין ל"י לא נוכל
 להחשיב אף אצלו כהיתר גמור אף שלא שאל ואין
 מחוייב לשאל משום דחשיבות להיתר אינו תלוי בדעת
 האיש השטה דלעולם כשעושה הוא לדעתו היתר אלא
 תלוי בהוראה ומע"ה הקהל להיתר שאחר שחזרו שכל
 איש מאלו שהם במדינה שאפשר לו להודע כשישאל
 האפשר לו שלא ישאל ולא ידע נמצא שעשה הוראה
 ומעשה הקהל להם דק ספק היתר. ורק למי שהוא
 בפ"ה"י או שהחויק בדרך לכ"ע שא"א להם לידע
 התורה מחשבים עדיין להם כדאי היתר. ואין הכונה
 שעל סגנה זו שלא שאל חייב א"ת דא"כ הי"ל לחייב
 חטאת אלא דהוא טעם מ"ט לא נחשב ודאי כהיתר
 כיון שלא ידע כדסובר ר"ש. ולכן אמר משום דה"י יכול
 לידע ויש להסתפק ספק השקול אם יעשה כהוראה
 או לא וה"י אצלו רק ספק היתר וחייב א"ת כאוכל
 ספק חלב ספק שומן, ונחשבה גם איקבע איסורא כיון
 שהוא בעצם איסור והו"ו טעמא דרי"א. וטומכוס סובר
 כדרך ה"י שהוא כלי"ק דרי"א א"ר דפסור מי שאינו
 יודע הוא מחמת שהוא מעשה אחד עם מעשה הקהל
 ונתכפר ג"כ בה"ר. אך בה"י אפשר לו לידע יש ספק
 אולי אינו נחשב מעשה אחד מכיון שכבר חזרו ופריסמו
 התורה נתבטלה הוראה מאלו שאפשר להם לידע וה"י
 חסא מטבה חדשה מחמת שלא למד זה שה"י יכול
 ללמד ולא נתכפר בה"ר וחייב כבשה ושעירה, או
 שעדיין נחשב עשייתו מהוראה והוא מעשה אחד עם
 הקהל משום דלא סליק אדעת"י למשאל דמה"ת יעשה
 אצלו ספק שמא חזרו שיחזקו וידרוש בזה ואגב אורחא
 לא אשכח אינש דלשייליה על מה הביאו פר ולכן
 נתכפר בה"ר ונמצא שלטומכוס הוא חייב ודאי דהא
 לפעם זה הוא דאי איסור אך ספק נתכפר בה"ר ספק
 לא נתכפר ש"י אין מביא א"ת כמו בתביא חטאתו

ביח"ש שהוא ג"כ ספק נתכפר שאין מביא א"ת דעל
 דאי חייב וספק נתכפר ליכא חיוב א"ת. ולפי"ו לא
 פליגי באופן הספק אך יותר נוטה אם הי"ל לשאול
 או לא דלתרווייהו הוא ספק השקול אלא דרי"א שסובר
 שה"י כהיתר ומה שתי יכול לשאול עשה שהוא ספק
 איסור הוצרך להסביר צד הספק דיכול להודע אי ה"ח
 סא"ל. וטומכוס שסובר שהוא איסור הי"ל לחיות חייב
 חטאת אך מחמת דלא ה"י צריך לשאול עושה לספק
 נתכפר בה"ר הוצרך להסביר צד הספק דלא הי"ל
 לידע. ולדינא פסק הרמב"ם כרי"א שחייב א"ת והוא
 כדרך א' שהוראה כשנתקבלה ברוב הקהל למעשה
 עשה שהוא כהיתר.

הגנת לענין תוראות ותקנות גם ב"ד הגדול דבזה"ו
 יש לו כל כח ב"ד הגדול שבלשכת הגזית לבד דיני
 קרבן וחייב מיתה דוקן ממרא אבל איסור וזקן ממרא יש,
 כמפורש בירושלמי פ"ב דע"ז ה"ח שעל היתר השמן
 שהתירו ר"י נשיאה וב"ד שהיו זמן רב אחר חורבן
 בית"ם שלא רצה רב לקבל א"ל שמאל דאגא כתב
 עליך זקן ממרא הנובא בתוס' ע"ז דף ל"ז ע"א ד"ה
 אשר אבל א"כ צריך שית"י ב"ד ואחד מהן הוא שית"י
 רק לשי"ש כדאיתא ברמב"ם ספכ"ד מסנהדרין על הדין
 שב"ד בכ"מ ובכ"ז. מכין ועונשין תוראת עשה לחזק
 הדת צריך שית"י לשי"ש. ולכאורה מ"ש מכל המצות
 שצריך לעסוק בהם אף שלא לשמה אבל הוא מטעם
 דשלא לשמה הוא כמו אגרא ושזחה, והיינא דמקבל
 אגרא לאו דינא הוא כדכתבו התוס' בכטובות דף פ"ה
 ע"ב לענין שודא דדייני לר"ת שיכול לתון למי שירצה
 הדין בלא טעם עי"ש וכי"כ הכא לא ניתן אלא לב"ד
 ושלא לשמה שהוא מצד איהו תגאה לאו ב"ד הוא.

משה פיינשטיין

סימן ב

בענין אין דנין את השבט אלא בב"ד של ע"א

א. התמידות כמה שפי' רש"י במשנה דאין דנין את
 השבט אלא עמי' ב"ד של ע"א שאיירי פעבדו רובו
 ע"א, ובמש"כ מהרש"ם לפאר דבריו, ובמש"כ הרמב"ם
 ורובו של שבט אתו דיין ע"ה"ה, ולענין ע"א דהא
 דוקא בכל השבט

ריש סנהדרין פרש"י באין דנין את השבט אלא ע"א
 ב"ד של ע"א דהוא רובו של שבט שעבדו
 עכ"רם במזיד, וכתב ע"ז מהרש"ל בחכמת שלמה שלא
 דק דבין לפי המקשן ובין לפי המסקנא איירי בכל

ח) ונראה דקיבוץ כל חכמי ישראל יש לו כח של בית דין הגדול אפילו בזמן דליכא סמוכין דהא בשעת חתימת התלמוד כבר בטלה הסמיכה ומכל מקום חייבין כל ישראל לשמוע להן דכיון דאמרה תורה אין לך אלא שופט אשר בימך קלט ואין לנו שופט אחר אלא הסכמת כל חכמי ישראל שבאותו הדור הראויין להוראה ע"כ עליהן צוה תורה לשמוע להן וזהו טעמו של הרמב"ם שכתב בפירוש המשנה פ"ק דסנהדרין (מ"ג) ובחיבורו הגדול פ"ד מסנהדרין (הי"א) דגם בזמן הזה אם יסכימו כל חכמי ישראל או רובן לסמוך חכם מהחכמים אף שהן בעצמן אינן סמוכין מכל מקום סמיכתן סמיכה עיי"ש.

אלא שנראה מדבריו שם שהדבר תלוי בהסכמת חכמי ארץ ישראל לחודייהו ודבר זה צריך עיון דמאי אולמייהו דחכמי ארץ ישראל יותר מחכמי חו"ל וכפי הנראה אין הדבר תלוי אלא ברוב [ועייין בפירוש המשנה לבכורות פ"ד (מ"ג) דהרמב"ם שינה מהא דריש הוריות (פ"א מ"א) קכ].

• דעת סופרים •

מבאר שאין נקרא בי"ד סמוך אלא הנסמך על ידי בני ארץ ישראל וכדאשכחן בהוריות (ג.) שבני ארץ ישראל איקרו קהל דאמר רב אסי ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל שנאמר (מלכים א ח סה) 'ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ד' אלדינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום', מכדי כתיב וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים למה לי שמע מינה הני הוא דאיקרי קהל אבל הנך לא איקרי קהל, וממילא שהוא הדין לסמיכת החכמים שאינו אלא ע"י חכמי ארץ ישראל. ומבואר עוד בירושלמי (ביכורים פ"ג ה"ג) שאין סמיכת זקנים בחוץ לארץ, ומקורו מהמקרא (יחזקאל לו יז) 'בית ישראל יושבים על אדמתם' דמשמע שרק כאשר הם על אדמתם נקראים בני ישראל. ויעוי' עוד באבני נזר (או"ח סי' שיד אות ד).

אלא הגברא שהוא אפיקורס מחויב מיתה, ובוה יש לבאר מה שאמר שמואל לרב כתיבנא עלך זקן ממרא שאין המכוון כלפי העונש ונכתבאר שלא שייך שם חיוב מיתה של זקן ממרא, ורק שמי שמורה נגד בי"ד חייל בו שם ממרא וזהו מה שהזהיר שמואל לרב.

קלט. מקור דרשה זו בגמרא בראש השנה (כה:) על המקרא (דברים יז ט) 'ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם', וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו, הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימיו.

קמ. צ"ע דברי רבינו בזה מה שינוי יש בין דברי הרמב"ם בבכורות לדבריו בהוריות ואדרבה בבכורות כתב הרמב"ם שדבריו נסמכים על מה שפירש בהוריות, ואפשר ט"ס יש כאן, וצ"ל דהרמב"ם בבכורות

כח חכמי ארץ ישראל

שאלה: האם בזמן הזה יש איסור זקן ממרא?

תשובה בגליוני הש"ס בסנהדרין דף פו ע"ב ציין לדברי הרי"ף (בע"ז פרק אין מעמידין וביבמות דף לג ע"ב מדפי הרי"ף) שהביא את דברי הירושלמי (פ"ב דע"ז ה"ב הובא בתוס' ע"ז דף לו ע"א ד"ה אשר) שעל היתר השמן שהתירו רבי יהודה נשיאה וכי"ד שהיו זמן רב אחר חורבן בית המקדש, שלא רצה רב לקבל, א"ל שמואל דאנא כתב עליך זקן ממרא. ומציין עוד לדברי שו"ת הרא"ש (כלל כא אות ט) שכתב: הכתב ששלחתי לאותו חסר מוח, ואתה ואחר תנוס לו, ואם לא יחזור בו אני מתרה בכך ואת כל הקהל שינהגו בו נידוי, באותו המשוגע יעקב בר משה, וירחיקוהו ויבדילוהו מעדת ישראל. כל דבר זה צריך חיזוק, שלא יבא כל שוטה חסר דעת לבטל תורת מרע"ה. ואם יעמוד במרדו, ולא ינהוג דין מנודה בעצמו, אני גוזר עליו שיתן אלף זוז למושל העיר. ואני גוזר עליך רבי יעקב, שתמסור כתבי זה למושל העיר, שיגבה ממנו קנס הנזכר. ואם כל זה לא יועיל, גוזרני עליך שתודיעני הכל. ומצוה לנדותו

בכל הקהלות ספרד, וגם ידונו אותו למות בדין זקן ממרא, כי אנו חייבין למסור נפשותינו על תורת האלקים, ולבער עושה הרעה מקרבנו.¹

ולפי זה נראה שאם ישבו גדולי הדור והחליטו החלטה, ורב אחד ממרה פיהם, יש לו דין זקן ממרא, וכעין זה כתב באגרות משה (ח"מ ח"ב סימן א) דלענין הוראות ותקנות גם בית דין הגדול שבזמן הזה יש לו כח בית דין הגדול שבלשכת הגזית, חוץ מדיני קרבן וחיוב מיתה של זקן ממרא, אולם איסור זקן ממרא יש בזמן הזה, ומביא את דברי הירושלמי הנ"ל, אך הוסיף צריך שיהיה בי"ד ויהיה רק לשם שמים, יעו"ש.

מאידך יעוין במהרי"ן חיות (כמאמר לא תסור בספר תורת נביאים) שכתב שהלאו של לא תסור שייך רק על דין או משפט שיוצא מפי הבית דין הגדול, אבל בדיני דרבנן שנגזרו אחר חורבן הבית שבשביל מצב עם ישראל לא יכלו כל חכמי ישראל להתאסף במקום אחד ולדון יחד אין את האיסור של לא תסור, ולדבריו צ"ע אם יש איסור זקן ממרא בזמן הזה.